

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

De Legatis, De Successionibus Ab Intestato, De Renvnciationibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. I. Ianuen. legati. Facto legato bonorum differentium, quorum legatarius sit capax ex ipsorum bonorum qualitate, puta quia sint feudalia, vel emphyteutica &c. An legatario per hæredem debeatur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74076](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74076)

DE LEGATIS

DISCURSVS PRIMVS

IANVEN. LEGATI

PRO

CONVENTV BEATÆ MARIE DE MONTE

CPM

HÆREDIBVS BLANCHINETTÆ.

Responsum ad causam, etiam cum sensu veritatis.

Facto legato bonorum differentium, quorum legatarius non sit capax ex ipsorum bonorum qualitate, puta quia sint feudalia, vel emphyteotica &c., an legatario per hæredem debeatur æstinatio, vel potius dispositio inutilis remaneat.

SVM MARIÆ.

- 1 **F** *Alii series.*
- 2 *De capacitate, vel incapacitate Minorum Sancti Francisci remissivè.*
- 3 *De eodem.*
- 4 *Manu mortua potest prohiberi ne retineat rem emphyteoticam, sed vendat.*
- 5 *Et quando hæc prohibitio cesserit.*
- 6 *Ubi accedit etiam prohibitio investitura, tunc manu mortua est incapax etiam ad effectum vendendi.*
- 7 *Unde resultat æquivoca Iuristarum.*
- 8 *Declaratur conclusio, de qua numer. 6., quando procedat.*
- 9 *Non potest dari feudum, vel emphyteusis tam in re, quam in pretio.*
- 10 *De alia declaratione conclusionis, de qua num. 6.*
- 11 *Pretium fundi, vel emphyteusis non est feudale, vel emphyteoticum.*
- 12 *Successor qui sit hæres ultimi possessoris tenetur ad factum auctoris saltem in æstimatione.*
- 13 *De conclusione an legato fundo, debeat eius æstinatio, distinguuntur casus.*

DISCURSVS I.

Btinuit Catetta in emphyteusim, seu perpetuam locationem à Mensa Archiepiscopali, sibi concedi villam, pro se, ejusque hæredibus, & successoribus ex legitimo matrimonio procreatis, vel procreandis; ipsa vero, facta de eadem villa dispositione ad favorem Bernardi ex filio prædefuncto nepotis, & Blanchinettæ filia, istorum ultimo defecto
Card. de Luca de Legat.

sine prole substituit Conventum Minorum observantium Beatæ Mariæ de Monte, in quo alter nepos ex filio professionem emiserat; Sequita verò morte testatrix, concorditer Blanchinetta, & Bernardus de consensu domini directi, villam vendiderunt, erogato pretio in loca montium Republicæ, sub ea lege, ut post ipsorum mortem spectare deberent ad quæ de jure; Unde propterea ambobus defunctis absquæ prole, inter Hieronymam Blanchinettæ ex fratre neptem, & hæredem, & Conventum prædictum, orta controversia coram Magistratu Camera; De duplici incapacitate, Hieronyma rea cõventa opponebat adversus Conventum, jure substitutionis petentem dictorum locorum vindicationem; Primò nempe de illa quæ resultat à Religionis instituto juxta dispositionem textus in cap. exijt de verb. signif. in 6., & in Clementin. exivi de paradijs eodem tit.; Et secundò ex lege adjecta in investitura, juxta consuetam formulam, ut sine consensu domini, in Ecclesiam, seu manum mortuam alienari non posset; Cumquæ per Consultorem ab eo Magistratu [juxta stylum] electum, datum esset votum favore Conventus super non obstantia primæ incapacitatis, ideoquæ restricta esset difficultas ad alteram; Pro istius obstantia aliud votum prodijt ad favorem hæredis, unde propterea super hoc voto ut illi responderetur, ex parte dicti Conventus requisitus sui, dum pro eodem aliàs consultus, pro veritate responsum dederam, concludendo quod ista incapacitas non obstaret.

Super prima specie incapacitatis, non scripsi, solumquæ in primo responso, obiter insinavi, quod facilis esset objecti solutio, quoniam, ut de hoc puncto habetur pluries in sua materia *sub tit. de Regular;* Istorum Minorum incapacitas, in legatis, alijsquæ

alijsque dispositionibus, percutit retentionem bonorum stabilium, vel æquivalentium fructiferorum in reddito, ex cuius provisione cessaret mendicitas, non autem ad effectum vendendi, ut erogaretur pretium in Religiosorum victum, & vestitum, aliasque necessitates; Multo verò magis ubi pro fabrica Ecclesiæ, vel Conventus, sive pro Sacristia, Infirmaria, vel Libraria, huiusmodi legata fierent, cum istis usibus, vel indigentis occurrere non valeat, cum ostiaria mendicitate, sed necessaria sit pecunia etiam in summa notabili, ut latius distinguendo in dicta sua materia, firmatur cæteris relatis plenè per Rot. apud Merlin. decis. 456. repetit. decis. 365. par. 5. rec. & decis. 16. par. 11. ac in alijs.

Quatenus verò [præsupposita dicta capacitate personali] pertinet ad alteram realem ex investitura prohibitionem resultantem; Scribentes pro Hieronyma hærede [quibus Consultor in voto adhæsit] fundamentum constituiebant in conclusione pluries firmata per Rotam præsertim apud Gregor. decis. 526. Merlin. decis. 583. repetit. decis. 211. par. 6. rec. decis. 692. Dno. rest. decis. 427. par. 9. & 209. p. 10., & per Andreol. contr. 378., quod scilicet, quamvis attenda iuris dispositione, manus mortua prohiberi possit a domino, nè bona emphyteotica obtineat; Attamen id procedit ad effectum 4 retinendi, non autem impeditur manus mortua huiusmodi bona obtinere ad effectum vendendi infra annum manus non mortuæ, atque ita pretium habendi ex deductis apud Merlin. decis. 649. Add. ad Buratt. decis. 477. & habetur pluries in sua materia sub rit. de emphyt. disc. 28.; Ubi tamen advertitur, ut hodiè ex introductione usus quindenniorum, quo mediante consultum est domini directi præiudicio circa laudemiorum emolumentum, ideoque tanquam ex cessante ratione, dicta prohibitio cessare debeat, saltè ex Iudicis officio, quando aliqua particularis ratio, vel circumstantia aliud non suadeat, ex deductis in dicta sua materia.

Secus verò dicendum est, ubi prohibitioni legis, accedat etiam expressa prohibitio hominis, cù tunc, juxta magis communem opinionem præsertim in Rota, & Curia receptam, resultet manus mortuæ, omnimoda incapacitas, etiam ad dictum effectum obtinendi pretium, ideoque inutilis remaneat dispositio ex firmitatis in supra allegatis decisionibus, ac etiam apud eundem Merlin. dec. 872. & habetur pluries in dicta sua materia sub rit. de emphyt. præsertim disc. 28.; ubi agitur de eodem casu individuo, de quo per Andreol. dict. contr. 378. ubi eam consultando, non negatur conclusio, sed negatur applicatio.

His tamen non obstantibus, retento eodem sensu veritatis, cum quo primum Responsum dedi; Dicebam probabiliores videri partes Conventus actoris, dictumque votum, quamvis nimis elaboratum, pluribusque conclusionibus, ac doctrinis benè ornatum, laborare consueto modernorum pragmaticorum morbo, circa defectum applicationis, cum plures conclusiones, ac auctoritates essent de jure in suis casibus veræ, non benè tamen ad rem applicarentur; Ita resultantibus consuetis æquivocis produci solitis à nimium damnabili abusu attendendi simpliciter, ac in genere conclusiones, & doctrinas, illas indefinitè cuicumque casui applicando, ac non reflectendo ad singulorum casuum particulares circumstantias, ob quas in uno eodemque juris articulo, modò juxta unam & modò juxta alteram opinionem judicare oportet.

Distinguendo igitur casus, ut pro meo sensu frequenter inculcato in causis decidendis præcise necessarium videtur; Tres in hoc proposito casus constituebam; Quorum primus est, ubi contentio sit inter dominum directum de rei emphyteotice devolutione contententem, & manum mortuam, quæ ex legato, vel alia dispositione, ipsam rem præterdat, adeò ut incapacitas percutiat solum jus, & interesse domini directi pro observantia pacti, sive prohibitionis, quam ipse rei suæ adjectum, in aliæ obligatione refundendi pretium ipsam rem obtineat; Et istum casum percutiunt omnes dictæ decisiones, ac aliæ auctoritates collectæ per Andreol. dicta contr. 378.; Et consequenter eas, ac similes à controversiæ casu omnino extraneas esse dicebam, cum in hac facti specie, dominus directus non esset in causa, nilque sua interesset, an huiusmodi loca Montium provenientia ex pretio, magis vel unum, quam ad alterum spectarent, cum præter emphyteotica erat penes alterum, qui ad ipsam novam investituram acceptat, ideoque habet suum vasallum, per annihilationem primæ, nisi ut infra dari potest eodem tempore duplicem rem emphyteoticam in re, & pretio, ut advertitur etiam Albanen. sen. & c. sub rit. de feud. disc. 48.

Alter casus est, ubi domino directo non esse in causa, bona, quæ manus mortuæ relicta sunt, lege investituræ venduntur ab agnato etiam contra defuncti iudicium; Et isto casu intrat quæstio, de qua infra inter feudistas adeo disputata, scilicet legato feudo, debeat uti limitatio, & quo casu in hac facti specie ex eius circumstantiis pro legatario super pretij allocatione responderi debuisse, sed non oportuit de hoc agere, ut contra controversiam.

Tertius demùm casus est, ubi questio non sit, neque cum domino, neque cum agnato, minimeque agatur de legato ipsius rei differentis, cuius manus mortua esset incapax, sed omnino extincto iure feudali, vel emphyteotico, ex quo inhabilitas resultat, quæstio sit in pretio existente penes differentis hæredem, cui prohibitum est proprii auctoris factum impugnare juxta vulgares terminos ut in l. cum à matre C. de rei vendic. cum concordantibus; Et tunc dicebam, nullam subesse probabilem, quinimò nec apparentem dubitandi rationem; Non quidem ratione bonorum, cum agatur de pretio, quod retractum ex re feudali, vel emphyteotica, non est tale, sed indifferens, juxta ea, quæ super ista propositione, ut pretium feudum feudale, habetur præsertim sub rit. de emphyt. disc. 58., Et magis in individuo de pretio rei emphyteotice erogato juxta hanc facti speciem in loca montium, habetur eodem rit. de emphyt. disc. 58. per decisionem Rota ibidem allegatam.

Quamvis enim in utroque loco de præfatis conclusionibus ego dubitem, attamen id proventus facti qualitate, quod scilicet in disc. 36. ageretur de interesse domini directi petentis devolutionem in locis Montium tanquam subrogatis loco rei emphyteotice, quæ amplius non extabat, vel de mandato Principis ab eo vinculo soluta erat; Et disc. 58. agebatur de præiudicio creditorum, qui cum sensu domini jus quaesierat in ipsa re emphyteotica, cuius loco pretium subrogatum erat, immo illi sunt termini longè diveris, diversam habentes rationem ob dictas particulares circumstantias, quibus cessantibus, dicta conclusio, ut pretium feudi non sit feudale, sed rei emphyteotice, penes emphyteoticum, procedit de plano, nullamque habet, probabilem dubitandi rationem.

De L. U
de
stamer
et
9VI
9

Minusquē testatoris iudicium impugnari posse dicebam à persona succelloris, cū ille nullum jus haberet ex persona propria ratione investituræ, quoniam ubi etiam dici posset emphyteusis, ad quam vocati essent hæredes sanguinis, adhuc tamen ob admixtam qualitatem hæreditariam, auctoris factum impugnable non erat juxta *decis. 1. Franch. cum alijs ibi collectis per Adden.*, & pluries in sua materia *sub tit. defend.* & consequenter nulla dubitandi probabilis ratio pro meo iudicio in hoc proposito cadere videbatur.

Et quoniam in primo Responso à me dato, infirmaveram suprascriptam quæstionem, an pretium feudi sit feudale, super quo, ac auctoritatibus in ea deductis, dictum votum nimium se involvere videbatur; Hinc proinde in secunda scriptura responsiva ad dictum votum, ut tollerentur æquivoce, cum quibus procedi videbatur, advertēbam, ut ad casuum distinctionem quoque reflecti deberet; Ut enim patet ex ijs, quæ pro utraque sententia in ista quæstione habentur cæteris relatis *apud Manic. de conjectur. lib. 9. tit. 11. Fulgin. de emphyt. tit. de success. qu. 13. Aponte cons. 88. lib. 1. & cons. 75. & 77. lib. 2. Merlin. lib. 2. controuv. 81. circa finem, cum alijs relatis, per Modern. elaboratum de Luca in addit. ad Franchum d. decis. 1. num. 10.*

Prima quæstio est, an intret distinctio inter institutionem universalem, & legatum particulare, plerisque opinantibus, ut primo casu dispositio inutilis remaneat, atque pretium non debeatur, secus autem in altero, sed quidquid sit de hujus distinctionis veritate, illam examinare non oportuit, ut potè extra casum quæstionis.

Alia verò quæstio est in ipso legato, seu dispositione particulari, an scilicet legatæ feudali, vel emphyteuticæ personæ extraneæ, vel incapaci, debeat æstimatio, & tunc distinguendum est; Aut n. controversia est cum ipso domino directo, ad quem res feudalis, vel emphyteutica sit devoluta, & à quo legatarius pretium petat; Et tunc, ubi incapax manus mortuæ proveniat ex dupliçi prohibitione legis, & hominis, admittebam verius esse, ut hæc obligatio non intraret, sed res liberè ad dominum rediret, juxta firmata in supra allegatis decisionibus præsertim *dicta decis. 183. Merlin. repetit. decis. 211. par. 6. rec. & in alijs.*

Aut verò agitur de casu, in quo rem feudalem, vel emphyteoticam extraneo incapaci legatam, jure suo vindicet agnatus ab investitura vocatus, independentè à defuncto, qui legatum fecit, undè propterea, si daretur obligatio solvendi æstimationem, ita disponentis hæreditas duplicem jacturam pati cogere, unam scilicet amissionis ipsius rei feudalis, vel emphyteuticæ, quam agnatus, vel etiam dominus jure devolutionis vendicaret, & alteram in refusione pretij de alijs ejus bonis; Et tunc probabilis regula est negativa, ut æstimatio non debeat, quoniam præsumptio est, ut testator relinquere solū voluerit jus, quod habebat, ac tale quale habebat, non autem ejus hæreditatem gravare, nisi facti circumstantiæ suadeant diversam voluntatem, cujus reverè ista est quæstio, quiquid aliqui ex aliquibus generalibus propositionibus discurrant, quoniam in effectu est quæstio ambigui voluntatis, ex conjecturis, & facti circumstantijs dedenda.

Aut demum cesset dictum inconveniens duplicis oneris, vel jacturæ, quam hæreditas patietur, ideoque sola quæstio sit cum ipso hærede contentende de lucro, quia nempe ipsa res cuius legatarius inca-

Card. de Luca de Legat.

pax prætenditur, vel ejus pretium, nisi à legatario obtineatur, penes ipsum hæredem remaneat ex causa lucretaria; Et tunc omninò verius est, ut vel res, vel pretium legatario præstari debeat juxta doctrinam *Speculator. in tit. de locat. §. nunc aliqua nu. 143.* quam isto casu esse veram ex *Bursart. bene distinguente cons. 199. nu. 44. & 45. firmatur in eadem decis. 583. Merlin. repetita decis. 211. par. 6. recent. num. penult. & fin.*; Ex ea congrua, & convincenti ratione, quod ita hæres ex quadam legali subtilitate, manifestam ingratitude erga proprium auctorem committeret, atque esset species furti, obtinendo rem alienam invito domino, qui voluit, ut hujusmodi res, vel ejus æquivalentia, esset legatarij, non autem hæredis, ideoque ubi hæc voluntas impleri potest, nulla superest ratio, cur licitum esse debeat hæredi ad solum lucrum, & locupletationem, illa spernere, sed implere tenetur, si non in ipsa re, attamen in pretio, quod penes ipsum remanet.

Potissimè verò ubi non perferret eadem res prohibita penes ipsum hæredem, qui eam obtineat jure proprio ex investitura, quamvis ob annexam qualitatem hæreditariam gravari possit in pretio juxta dictam celebrem *decis. primam Franch.* cum concordantibus, quia nempe in hæreditate remaneat solum pretium consistens in bonis allodialibus, ac indifferentibus, & res emphyteutica sit penes alterum, ideoque casus videbatur pro meo iudicio planus, & tamen diversum fuit dicti Consultioris iudicium; Talis est ingeniorum diversitas.

ROMANA PRÆTENSÆ ÆSTIMATI TIONIS

P R O

ANGELO ANDOSILLA
IVNIORE

C V M

IO. BAPTISTA GVITIO.

*Casus disputatus coram A. C.,
& concordatus.*

An, & quando, cessante re legata, adeoque legatum remaneat inutile, debeat per hæredem æstimatio, seu æquivalentia.

SVMMARIVM.

1. **F** Acti series.
2. **Q**uando debeat æstimatio de legato rei alienæ.
3. **D**e eodem.
4. **Q**uando testator mandat, ut quis præsentetur, sufficit quod id sequutum sit.
5. **Q**uid competat Patrono in beneficio.
6. **D**e ijs, quæ non sunt in commercio, non debetur æstimatio.
7. **D**e quæstione an legato feudo, debeat æstimatio.
8. **D**e eodem.
9. **D**e differentia inter feuda, & beneficia ecclesiastica.
10. **A**n ratio remunerationis meritorum attendatur.
11. **Q**uid ubi legatum factum est famulo, qui diu in servitio.
12. **A**n pro servitio competat actio ultra salarium.
13. **D**e observantia Curie circa translationes pensionum, quæ non sortiuntur effectum.

A 2

DISC.